

נחמת יצחק

בסייעתא דשמיא | אחרי תשפ"ב | גליון מס' 139

וידבר ה' אל משה אחרי מות וגו' ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו' (ט"ז א' - ב').

כתב הבעל הטורים, וזה לשונו, ויאמר ה' אל משה, והלא כבר נאמר וידבר אלא הדיבור האחד לומר לו מעשה פרה, שגם היא צריכה פרישה שבעה ימים קודם, ע"כ.

ומבואר שפרשת אחרי מות כוללת שתי פרשיות, פרשת פרה אדומה, ופרשת יום הכיפורים, ועוד מבואר שפרשת פרה נמסרה לו לפני שנמסרה לו פרשת יום הכיפורים, והיינו שיש כאן איזה הכרח שהיה צריך לדעת את פרשת פרה אדומה לפני שהיה יכול ליכנס לפני ולפנים, וצריך ביאור מה ההכרח בזה להקדים פרשת פרה כאן דווקא.

והנה עיין באור החיים בפירוש הא דכתיב וימותו, וזה לשונו, או יאמר על זה הדרך אחרי מות וגו', דבר ה' למשה דרך מיתתו שהיתה על זה הדרך בקרבנתם לפני ה', פירוש שנתקרב לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם ואלו הם נתקרב לה, והוא אומרו בקרבנתם לפני ה', ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאות חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשותם מהם, והבן, ע"כ¹, ומבואר שנדב ואביהוא אף על גב שידעו שהם הולכים למות, מכל מקום עדיין קרבו עצמם לפני ה', מחמת המתיקות של קירבה זו.

והנה ראיתי מקשים (עיין חלקת יואב על התורה), שאם הרגישו במיתתם, איך היה מותר להם בכלל להתקרב, ואמאי לא נמנעו מלהקריב הא הם מכניסים מת למקדש, מה לי להכניס מת ממש ומה לי להכניס עצמו כשהולך למות, סוף סוף הרי מביא מת לתוך מחנה שכניה, וצריך ביאור.

אכן נראה לבאר על פי מה שכתב הרמב"ן בפרשת חוקת בענין פרה אדומה, שכתב וזה לשונו, וטעם טומאת המת, בעטיו של נחש, כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין, והוא שאמרו צדיקים אינן מטמאין, ולכך אמר הכתוב זאת חקת התורה, כלומר הנחלקת מן התורה, והיא תורה שבעל פה וכו', עיין שם, ומבואר מדבריו דבעצם צדיקים שמתים בנשיקה לא היו צריכים לטמא, רק זאת חקת התורה, שגם צדיקים שמת בנשיקה מטמאים במיתתם, וזה גופא החידוש של פרשת פרה אדומה².

והשתא אתי שפיר אמאי לא נמנעו נדב ואביהוא מלהתקרב, דסברו שפיר שאין המתים במיתת נשיקה מטמאים, ואין הם בכלל האיסור של להכניס מת למקדש, והנה עיין תוספות גדיטים (ס), ד"ה אחרי, שמבואר שם שפרשת אחרי מות ניתנה בסוף היום השמיני למילואים, שהוא אחד בניסן, עיין שם, והיינו אחר מיתת שני בני אהרן.

והנה השתא אחר מיתת שני בני אהרן שנתחדש פרשת פרה אדומה, שגם המתים במיתת נשיקה הם בכלל המטמאים, מפני שזאת חקת התורה, ואם כן שפיר מובן אמאי הקדים פרשת פרה אדומה, לפרשת יום הכיפורים, שהא דכתיב שאל יבא בכל עת אל הקדש, קאי גם על המתים במיתת נשיקה שלא יחשוב שאם נכנס מחמת דביקות בשכינה שיהא מותר, ועל זה קא משמע לן שגם באופן זה יש איסור, ואל יכנס רק כסדר המבואר בפרשה, ודו"ק.

ונראה שבוזה יש ליישב הסתירה בחז"ל, מתי נצטוו על פרשת פרה אדומה, דעיין רש"י פרשת בשלח, שבמרה נצטוו על פרה, וזה היה בשנה הראשונה, עוד לפני מתן תורה, אכן איתא בגיטין (ס): שנצטוו על פרה ביום הקמת המשכן, שזה היה בשנה השנית בראש חודש ניסן, כמעט שנה אחר מה שנצטוו במרה, אלא נראה לומר דבתחילה נצטוו על פרשת טומאה שלא יכנסו טמאי מת למקום השכינה, ולא נכללו בזה רק מתים שלא מתו במיתת נשיקה, אבל אלו שמתו בנשיקה, היו מותרים ליכנס מפני שאין המתים במיתת נשיקה מטמאים, ועל זה קא משמע לן פרשת פרה שנאמרה בשנה השנית שאף אלו שמתו במיתת נשיקה גם כן מטמאים, ואלו שנצטוו מהמתים בנשיקה אסורים ליכנס, ובאמת פרשה זו נתחדשה דייקא אחר מיתת שני בני אהרן, וזה מה שהקדימו כאן בפרשה, ודו"ק.

¹ וע"ע שם שממשיך ומבאר ענין זה באופן נפלא, וז"ל, ובחינה זו אין מכיר איכותה, והיא מושללת ההכרה, לא מפי מין האנושי, ולא מפי כתבו, ולא תושג בהשערות מושכל הגשם, ולמשיג חלק מהשגה זו תבדיל ממנו המונע אותו מהתקבל ותכירהו על ידי סימניה כי זה הפכה מנגדת שונאיה ותפעול בו פעולה רשומה לשלול ממנו כח המונע והמקיימו, ולפעמים תמאסוהו הנפש ותרביהו מריבה גדולה והוא סוד הוללות הנביאים, ולכשתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל הנפש את הבשר ויצתה מעמה ושובה אל בית אביה. ואודיע למתבונן בפנימיות השכלת המושכל, שהשכלת תשכיל ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו, ישכיל, שמושכל מושלל ההשכל, וכשישכיל בהערות עצמו, ולא עצמו ישכיל, שהמושכל מושכל ממושכל, בלתי מושכל מהשכל, והשכילו למשכילים ביחוד, השכלתו בסוד נשמה לנשמתו. ואז מותריו יהיו עטרי מלכים וכסאם, וכי יש חיים לחיים שעליהם אמר משה ובהרת בחיים בית המודעות, ושוללת חיים הנשתוים בהרגש הכללי, ויברך ברוך אלהים חיים אשר סגל סגולה זו לסגולתו, ע"כ דבריו הנפלאים.

² ועי' מש"כ שם בארוכה, עיי"ש.

כתנת בד קדש ילבש וגו', (ט"ז ד').

לקמן (ט"ז ל"ב) כתיב, וכפר הכהן וכו' ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש, והנה לכאורה צריך ביאור דכאן הזכיר שהבגד קודש לפני שהזכיר את הלבישה, וכדכתיב בד קדש ואחר כך כתיב ילבש, ושם הזכיר את הלבישה לפני שהזכיר שהבגדים הם קודש, וכדכתיב ולבש את בגדי הבד ורק אחר כך כתיב בגדי הקדש, והלא דבר הוא.

ונראה לבאר על פי הא דאיתא ביומא (ל"ד:), שהכתנות שלבש הכהן גדול ביום הכיפורים, אם רצה להוסיף על שוויו (של שנים עשר מנה), מוסיף משלו, אבל בתנאי שצריך למסור אותה לציבור יפה יפה, עיין שם¹.

ומבואר ששאני הכתנות של הכהן גדול ביום הכיפורים, משאר בגדי כהונה, דעל הכתנות זו יש דין שלפני שלובשו צריך לוודא שהיא של ציבור, מה שאין כן שאר בגדי כהונה פשוט שהם קודש¹.

ולפי זה מדויק שפיר מה דכתיב כאן כתנת בד קדש, שצריך לוודא שזה קודש, ורק אחר כך ילבש, מה שאין כן שאר בגדי כהונה, אף על גב אם לא בירר שנתקדשו יפה יפה, מכל מקום ולבש מיד, שפשוט שהם בגדי הקדש, שהרי הם באים מתחילה משל ציבור.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, (ט"ז ל').

ולכאורה צריך ביאור אמאי הוזכר כפרה רק על כל חטאתם, הא הכהן התוודה לא רק על החטאות, שהם השגגות, אלא גם על הזדונות, וכדכתיב והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, הרי יש גם עונות ופשעים, ואמאי לא הזכיר כפרה גם על הזדונות.

איברא נראה לפרש, על פי מה שכבר ביארנו¹, ענין כפרה על חטאות, על פי היסוד של הצל"ח בברכות (ד:), שביאר דיש שני שלבים בכפרה שלימה, וזה לשונו, מאמר זה אין לו שייכות כאן וכו' ואני אומר שגם המאמרים שייכי זה לזה, לפי שמצינו שני מיני תשובה, דהיינו תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וההפרש ביניהם שבזה (באהבה) זדונות נעשו כזכיות, וזה (מיראה) זדונות נעשו כשגגות, ואמנם בדרושי תוכחת מוסר אשר לנו ביארנו, שגם על ידי תשובה מיראה שנעשו שגגות, היינו תיכף אחר התשובה, אכן כשחוזר אחר כך ועושה שנית תשובה שוב הרי הוא מאהבה ונעשו (גם הזדונות) זכיות, וביארנו מזה הפסוקים שובה ישראל וגו' כי כשלת בעונך, והיינו שנשאר שוגג, וכמו שדרשו רז"ל (יומא פ"ו:), ואמר אחר כך הנביא קחו עמכם וגו' ושובו וגו' אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב, דהיינו בשובו שנית ישא כל העון, שלא ישאר ממנו לגמרי, וקח טוב, דהיינו שנהפך לטוב ולזכות, נמצא מה שזוכה בתשובה מאהבה בפעם ראשון צריך בתשובה מיראה לכפול שני פעמים, וידוע שעל ידי העון יפול הנופל שנופל לשאול ותהומא רבה, ועל ידי התשובה זוכה לכנפי יונה, דאמתיל בה כנסת ישראל, ועופף למעלה, וענין השב מאהבה, כאשר שומע שהקב"ה חפץ לענשו הוא שב, ואמנם אין כוונתו מיראת העונש, אלא שכיון שרואה שהקב"ה חפץ לענשו מרגיש בעצמו שבודאי הוא מרוחק מהקב"ה, שהרי הוא דוחהו בשמאל, לכן הוא מתקרב בימין¹, ועושה תשובה להתדבק בבוראו, אבל אם באים עליו יסורים בודאי הוא מיראה, ע"כ לשון הצל"ח.

ומבואר שיש שני שלבים של כפרה על החטאים, חדא על חטאים ממש, דהיינו העבירות שעבר עליהם בשוגג, ועוד יש כפרה על הזדונות, ובאופן ששב מהם, ונעשו שגגות, וגם עתה כשהם שגגות שב מהם עוד פעם, ואז הם מתכפרים לגמרי.

ויש לומר שזה מה שכתוב כאן כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, פירוש לגמרי - מכל וכל, ואז הכפרה תהיה מכל חטאתיכם, פירוש לא רק על השגגות (חטאתיכם), אלא גם על הזדונות שנעשו כשגגות, והיינו דכתיב כל חטאתיכם דייקא, ואז יתקיים לפני ה' תטהרו, לגמרי.

³ ועי' תו"י שם, ועי' רמב"ם פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ז, ובמל"מ שם.

⁴ ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תש"פ.

⁵ עי' פר' כי תשא גליון 131, וכן בקונטרס מאמרי אלול.

⁶ והנה מש"כ שמתקרב בימין לכאו' היינו מה דכת' כי ימינך פשוטה לקבל שבים, דייקא ששב פעמיים, ואז הוא בימין, ודו"ק.